

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра перекладознавства імені Миколи Лукаша

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету
іноземних мов

Світлана ВІРОТЧЕНКО

“30” серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Український переклад: історія та сучасність

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти бакалавр

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 035 Філологія

освітня програма Англійська мова та література і переклад

спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська

вид дисципліни за вибором

факультет іноземних мов

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету іноземних мов

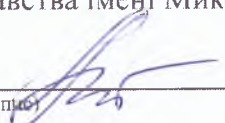
“29” серпня 2023 року, протокол № 7

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: доктор філологічних наук, професор Олександр РЕБРІЙ, старший викладач Ольга ПЕШКОВА

Програму схвалено на засіданні кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша

“28” серпня 2023 року, протокол № 1

Завідувач кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша

_____ Олександр РЕБРІЙ
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми

Англійська мова та література і переклад

Ірина МОРОЗОВА

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету іноземних мов

“29” серпня 2023 року, протокол № 15

Голова науково-методичної комісії факультету іноземних мов

_____ Анна КОТОВА
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Український переклад: історія та сучасність” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки:

Англійська мова та література і переклад

Перший (бакалаврський) рівень.

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: створення теоретичної бази, необхідної для успішного формування та подальшого розвитку навичок перекладацької діяльності; підготовка до самостійної розробки окремих питань історії та сучасного стану теорії та практики перекладу в Україні та ведення науково-дослідницької роботи в цьому напрямку. Курс тісно пов'язаний із циклом інших теоретичних дисциплін філологічного профілю («Вступ до перекладознавства», «Актуальні проблеми теорії та практики перекладу», «Порівняльна лексикологія англійської та української мов», «Порівняльна стилістика англійської та української мов», «Історія перекладу» тощо), адже перекладацька компетентність потребує не тільки високого практичного рівня мовної підготовки, а й поглиблених знань стосовно загальних закономірностей функціонування мовної системи у внутрішньомовній та міжмовній комунікації.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни: ознайомити студентів з історією розвитку, методологією, сучасним станом та перспективами розвитку теоретичного перекладознавства в Україні; ознайомити студентів з роллю, місцем та еволюцією перекладу як виду діяльності в умовах різних історичних епох та культурних станів суспільства, впливом перекладу на формування української культури та національної мови, на поширення знань та релігії, еволюцію принципів перекладу та перекладацької думки, перекладацькими персоналіями; забезпечити засвоєння студентами необхідної термінології; сприяти усвідомленню студентами необхідності ґрунтовної і всебічної підготовки до професії перекладача та його відповідальності за якість власної праці.

Фахові компетенції:

ЗК3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6. Здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній діяльності, опрацювати фахову літературу іноземною мовою.

ЗК7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій для вирішення як стандартних, так і інноваційних завдань у практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетенції:

ФК1. Здатність вільно орієнтуватися в сучасних напрямках і школах мовознавства, літературознавства і перекладознавства.

ФК2. Здатність осмислювати літературу як полісистему, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства. Здатність демонструвати знання з теорії та історії мов і літератур, що вивчаються, та перекладу.

ФК3. Здатність до критичного осмислення історичних надбань, новітніх досягнень та перспектив розвитку філологічної науки.

ФК4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

ФК5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів

професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

ФК7. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК9. Усвідомлення сутності й соціального значення майбутньої професії, основних проблем дисциплін, що визначають конкретну філологічну галузь, їх взаємозв'язку в цілісній системі знань.

1.3. Кількість кредитів: 3

1.4. Загальна кількість годин: 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни
Дисципліна за вибором
Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки
3-й
Семестр
6-й
Лекції
10 год
Практичні, семінарські заняття
–
Лабораторні заняття
–
Самостійна робота
80 год.
Індивідуальні завдання
–

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: основні етапи формування, напрямки та перспективи розвитку перекладознавства в Україні; сучасний стан дисципліни, її моделі та методи; походження методів, які перекладознавець використовує, та їхні обмеження; важливість теоретичної підготовки майбутнього фахівця з перекладу; систему іноземної мови, бути здатним до інтерпретації не тільки літературних, але і наукових, ділових, публіцистичних, фольклорних текстів, включаючи пам'ятки писемності.

вміти: використовувати принципи історичного підходу при оцінці явищ перекладу, застосовувати на практиці критерії оцінки якості перекладу та стратегії його виконання; користуватися базовою термінологією теорії перекладу; застосовувати на практиці методи теорії перекладу та споріднених філологічних дисциплін; користуватися базовою термінологією теорії перекладу; розробляти та реалізовувати різного типу проекти; дотримуватися правил академічної доброчесності, етичних та моральних принципів, що сприяють ефективному міжмовному та міжкультурному спілкуванню.

Програмні результати навчання:

ПРН7. Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці, перекладознавстві і літературознавстві.

ПРН8. Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства, мовознавства та перекладознавства.

ПРН9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

ПРН11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

ПРН15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Історія перекладу та перекладознавчої думки в Україні

Тема 1. Історія перекладу. Переклад конфесійної літератури в Україні

Історія перекладу як складова частина перекладознавства. Ключова роль перекладу в розвитку світової культури. Періодизація історії перекладу та думок про переклад. Дві тенденції у перекладі: дослівний переклад та переклад за змістом. Історія перекладу в Україні: період Київської Русі та Московського царства. “Острозька” Біблія. Українська Біблія (П.Куліша, Пулюя, Нечуя-Левицького; Огієнка; Хоменка).

Тема 2. Переклад в XIX столітті

Розвиток літературного перекладу в Україні XIX сторіччя. Переклад на межі двох епох. Майстри українського перекладу: травестії, харківські романтики, П. Куліш, М. Старицький, І. Франко, Л. Українка, Б. Грінченко, В. Самійленко).

Тема 3. Переклад в радянські часи та в пострадянський період

Періодизація історії перекладу в Україні (Зеров, Кочур). Здобутки неокласиків (20-30 рр.): М. Зеров, М. Драй-Хмара, М. Рильський, Освальд Бурггардт. Прозаїчні переклади В. Підмогильного. Художні переклади М. Лукаша, Бориса Тена, Г. Кочура, І. Стешенко, В. Мисика, М. Москаленка, Р. Доценка, А. Перепаді та інших. Переклад в Україні у пострадянські часи. Павло Тичина і його «суперницькі» переклади. Переклади діаспори. Український переклад на межі тисячоліть.

Тема 4. Інтерсеміотичний та галузевий переклад в Україні

Театральний переклад в Україні. Переклад опер. Кінопереклад в Україні. Сучасні тенденції до перекладу наукової літератури. Сучасні тенденції до перекладу художньої літератури. Дипломатичний переклад. Переклад реклами.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	заочна (дистанційна) форма				
	у тому числі				
	л	п	лаб	інд	с.р.
Розділ 1. Історія перекладу та перекладознавчої думки в Україні					
Тема 1. Історія перекладу. Переклад конфесійної літератури в Україні	2				20
Тема 2. Переклад в XIX столітті	2				20
Тема 3. Переклад в радянські часи та в післярадянський період	2				20
Тема 4. Інтерсеміотичний та галузевий переклад в Україні	4				20

Разом за розділом 1	10			80
<i>Усього годин</i>	10			80

4. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Заочна
1.	Історія перекладу та перекладознавства в Україні	2
2.	Переклад в Київській Русі. Переклад Біблії.	
3.	Переклад в XIX столітті. Період травестування.	
4.	Діяльність Харківської школи романтиків	2
5.	Два підходи до власне перекладу – П. Куліш та М. Старицький.	
6.	Переклад в кінці XIX ст. – поч.. XX ст.	
7.	Переклад в 20-50-ті роки XX ст..	2
8.	Микола Лукаш і переклад в 60-70 рр. XX ст..	
9.	Переклад в 70-80 рр. XX ст..	
10.	Пострадянський переклад	2
11.	Театральний переклад в Україні. Переклад опер.	
12.	Кінопереклад в Україні	
13.	Переклад наукової літератури	2
14.	Переклад художньої літератури	
15.	Дипломатичний переклад	
16.	Переклад реклами	
	Разом	10

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість Годин
		Заочна
1	Розглянути основні періоди в історії українського та світового перекладознавства, прослідкувати схожі та відмінні риси	20
2	Розглянути вплив світових перекладознавчих тенденцій на переклад в Україні в XIX столітті	20
3	Розглянути діяльність перекладачів українською мовою поза межами України. Розглянути сучасні тенденції перекладу в Україні: пріоритетні жанри, мови, стилі	20
4	Кінопереклад українською: переваги та недоліки	20
	Разом:	80

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено

7. Методи навчання

I. Ініціальні (викладач – студент):

1. Словесно-аудіальні (лекція, розповідь, бесіда), у тому числі – інтерактивні (опитування, дискусія, обговорювання, оцінювання)
2. Наочно-візуальні (демонстрація схем, діаграм, таблиць, прикладів мовних структур, тощо), у тому числі – мультимедійні (мультимедійні презентації лекцій).

II. Респонсивні (студент – викладач):

1. Теоретичні: робота з першоджерелами, підручниками, інтернет-матеріалами, пошук необхідної інформації.
2. Практичні: виконання практичних підсумкових завдань за матеріалами лекцій.

8. Методи контролю

- опитування
- спостереження
- співбесіда
- тестування
- іспит

9. Схема нарахування балів

Денна форма навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом	Залік (залікова робота)	Сума
Розділ 1								
T1	T2	T3	T4					
8	10	10	12	Не передбачено	Не передбачено	40	60	100

Форми контролю:

на заліку – формалізований тест.

Для допуску до складання підсумкового контролю здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни за роботу в семестрі.

Критерії оцінювання:

Бали за роботу студента упродовж семестру нараховуються відповідно до результатів формалізованого тесту (максимальна кількість балів – 60) та відвідування занять (максимальна кількість балів – 40).

А. Критерії оцінювання тесту з дисципліни «Український переклад: історія та сучасність»
(формалізований тест за принципом множинного вибору: 10 запитань з 4 варіантами відповіді кожне, максимальна кількість балів – 25)

Кількість правильних відповідей	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Бали	6	12	18	24	30	36	42	48	54	60

Б. Критерії оцінювання відвідування занять протягом семестру з дисципліни «Український переклад: історія та сучасність»

заочна форма навчання – 5 занять, максимальна кількість балів – 15:

Кількість відвіданих занять	1	2	3	4	5
Бали	8	16	24	32	40

Загальна оцінка встановлюється шляхом додавання значень А і Б.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Енциклопедія перекладознавства: у 4 т. Т. 1: пер. з англ./ за ред. Іва Гамб'є та Люка ван Дорслара ; за заг. ред.: О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2020. 584 с. (Серія UTTU Series).
2. Кальниченко О.А. Історія перекладу та думок про переклад у стародавні часи. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2013. – 184 с.
3. Кальниченко О.А. Харківський університет і переклад: теорія, практика, особистості// Сузір'я Інни Мельницької : антологія / упоряд. та передмова О. А. Кальниченко ; ред. передмови та біографічних довідок Л. М. Черноватого ; кафедра теорії та практики пер. анг. мови Харківського нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Вінниця : Нова Книга, 2013. - 4 – 33.
4. Кальниченко О.А., Подміногін В.О. Історія перекладу та перекладацької думки в текстах та коментарях. Частина 1. Харків : Вид-во ХГУ "НУА", 2005. – 132 с.
5. Кальниченко О.А., Подміногін В.О., Кальниченко Н.М. Історія перекладу та думок про переклад у текстах та коментарях. Ч. 2. Пізня античність. Перекладачі – творці писемностей : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. Харків : Вид-во НУА, 2015. – 172 с.
6. Стріха М. Український переклад і перекладачі: між літературою і націєтворенням. К. : Дух і Літера, 2020. 520 с.
7. Шмігер Т. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя К. : Смолоскип, 2009. 342 с.
8. Шмігер Т.В. Перекладознавчий аналіз – теоретичні та прикладні аспекти: давня українська література сучасними українською та англійською мовами. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 510 с.
9. A History of Modern Translation Knowledge: Sources, Concepts, Effects/ Gambier Y., d'Hulst L. (eds.) Amsterdam, John Benjamins, 2018.
10. Kalnychenko, Oleksandr. History of Ukrainian thinking on translation (from the 1920s to the 1950s) *Going East: Discovering New and Alternative Traditions in Translation Studies/ Larisa Schippel and Cornelia Zwischenberger (eds.) (Transkulturalitat – Translation – Transfer, Band 28)* Berlin: Frank & Timme, 2017. P. 309 – 33.

Допоміжна література

1. Зорівчак Р. П. Художній переклад в Україні і буття нації. *Затиски перекладацької майстерні*. 2000 – 2001. Том 1. Львів: Простір-М, 2001. С. 9–17.
2. Кальниченко О. А., Подміногін В. О. Переклад vs адаптація. *Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна*. 2004. № 636. С. 201–205.
3. Кальниченко О.А., Подміногін В.О. Історія перекладу: об'єкт, проблеми та сучасний стан *Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна*. 2003. № 611. С. 10-14.
4. Кальниченко О.А. Подміногін В.О. Історична роль перекладу у становленні національних мов *Віст. Житомир. держ. ун-ту*. 2005. № 23. С. 19-33.

5. Кальниченко О.А., Кальниченко Н.М. Призначення історії перекладознавства *Філологічні трактати*. 2010. Том 2, №3. Суми-Харків. С.145 – 149.
6. Коломієць Л.В. Український художній переклад та перекладачі 1920 - 30-х років : матеріали до курсу "Історія перекладу" : навч. посіб. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К. : Київ. ун-т, 2013. 559 с.
7. Коломієць Л.В., Москаленко М.Н. Опис художніх перекладів 1920-1930-х років *Хист і глум: теорія та практика перекладу*. Харків : Акта, 2011. С.276 – 369.
8. Кочур Г. Література та переклад: Дослідження, рецензії, літературні портрети, інтерв'ю : [у 2-х т.] К. : Смолоскип, 2008.
9. Лукаш Микола Прогресивна західноєвропейська література в перекладах на українську мову (Доповідь на нараді Спілки Радянських Письменників України в справі художніх перекладів 16 – 18 лютого 1956 року) *Протей* / [редкол. О. Кальниченко (голова) та ін.]. Вип. 2. Харків: Вид-во НУА, 2009. С. 560–605.
10. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Подміногін В.О., Кальниченко О.А., Радчук В.Д. Олександр Фінкель: забутий теоретик українського перекладознавства: [Зб. вибр. пр.] Вінниця: Нова Книга, 2007. 438 с.
11. Bassnett S. *Translation Studies*. London and New York: Routledge, 1980.
12. Bastin G. L. *Charting the Future of Translation History* Ottawa : University of Ottawa Press, 2006. 351 p.
13. Chesterman A. *Memes of Translation: The Spread of Ideas in Translation Theory*. Amsterdam: John Benjamins, 1997.
14. Delisle J., Woodsworth J. (eds.) *Translators through History*. Amsterdam and Philadelphia: John Benlamins, 2012.
15. Friedberg M. *Literary Translation in Russia: A Cultural History*. University Park, PA: The Pennnsylvania State Univ. Press, 1997.
16. Kalnychenko O. A Sketch of the Ukrainian History of Translation of the 1920s// *Between Cultures and Texts: Itineraries in Translation History/* Eds. Antoine Chalvin, Anne Lange, Daniele Monticelli. Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: Peter Lang, 2011. P. 255 – 267.
17. Kelly L.G. *The True Interpreter: A History of Translation Theory and Practice in the West*. New York: St. Martin's Press, 1979.
18. Lefevere A. (ed. and trans.). *Translation/History/Culture: A Sourcebook*. New York and London: Routledge, 1992.
19. Venuti L. *Translation, History, Narrative Meta*, 2005. Vol. 50. No 3. P. 800-816.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

EBSCO Publishing - багатопрофільна база даних, яка нараховує понад 4600 журналів. (Доступ з Інформаційного центру "Вікно в Америку", Центральна наукова бібліотека ХНУ імені В.Н. Каразіна)

Додаткові інформаційні ресурси розташовані на сторінці кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша ХНУ імені В.Н. Каразіна: <http://foreign-languages.karazin.ua/ru/departments/english-translation-theory-and-practice/library-4>.